

[Strona Główna](#) > ... > [Twoje Prawa](#) > [Prawa Podstawowe](#) > [Biznes a Prawa Człowieka](#) > [Slovakia](#)

Biznes a prawa człowieka

Autor treści:

Słowacja

Słowacja

W Republice Słowackiej każda osoba ma prawo do równego traktowania przy wykonywaniu przysługujących jej praw oraz do ochrony przed dyskryminacją. Przedsiębiorstwa muszą przestrzegać zasady równego traktowania nie tylko przy dostarczaniu towarów i świadczeniu usług, ale również w kwestiach związanych z zatrudnieniem, zarówno w odniesieniu do osób poszukujących pracy, jak i samych pracowników.

1. Z jakiej ochrony sądowej korzystam w tym kraju jako ofiara naruszeń praw człowieka w kontekście biznesu? Czy ta ochrona obejmuje odszkodowanie?

Jednym z praw podstawowych przewidzianych w konstytucji Republiki Słowackiej jest prawo do ochrony sądowej i do dochodzenia swoich praw przed niezawisłymi sądami, uwzględniając Trybunał Konstytucyjny, lub przed innym organem Republiki Słowackiej, jeżeli wynika to z przepisów prawa.

Prawo do ochrony sądowej wykonuje się, występując do sądu o wszczęcie postępowania. W przypadku naruszenia lub ryzyka naruszenia prawa podmiotowego osoba, zarówno fizyczna, jak i prawna, której przysługuje to prawo, może wykonać przysługujące jej prawo do ochrony sądowej, występując do sądu o wszczęcie postępowania, tj. wytaczając powództwo. Powództwo może wytoczyć każda osoba fizyczna lub prawna. Sąd jest zobowiązany do rozpoznania każdego wytoczonego powództwa.

Powód musi wyraźnie określić w pozwie żądanie, tj. jakiego środka ochrony prawnej dochodzi. W części pozwu opisującej treść żądania (*petitum*) powód określa sprawę, którą sąd ma rozpoznać i rozstrzygnąć. Sąd nie może orzekać ponad żądanie pozwu. W zależności od rezultatu postępowania sąd może oczywiście nie uwzględnić wszystkich żądań pozwu. Orzeczenie ponad żądanie pozwu jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy prawo przewiduje możliwość zawarcia określonego rodzaju ugody między stronami lub gdy sąd wszczął postępowanie z urzędu.

W związku z powyższym ofiara naruszenia praw człowieka w kontekście gospodarczym ma prawo do ochrony sądowej – wytaczając powództwo, określa ona w *petitum* pozwu kwestię, którą sąd ma rozpoznać i rozstrzygnąć, oraz wskazuje wysokość dochodzonego odszkodowania.

W sprawach dotyczących bezprawnego naruszenia czci, godności, zdrowia lub prywatności osoby fizycznej, przysługującego jej prawa do życia rodzinnego itp. poszkodowany jest uprawniony do dochodzenia zadośćuczynienia przed sądem. Wysokość zadośćuczynienia ustala się w postaci sumy pieniężnej, uwzględniając przede wszystkim następujące elementy:

1. osobę poszkodowanego, jego dotychczasowe życie oraz środowisko życia i pracy,
2. powagę szkody i okoliczności, w których doszło do jej wystąpienia,
3. stopień wpływu poniesionej szkody na życie prywatne poszkodowanego,
4. stopień wpływu doznanej szkody na pozycję społeczną poszkodowanego.

2. Czy w tym kraju istnieją specjalne przepisy dotyczące rażących

przypadków łamania praw człowieka? Czy przepisy te mają zastosowanie do przestępstw przeciwko środowisku lub poważnych przypadków wyzysku pracowników?

W kodeksie pracy ustanowiono zakaz dyskryminacji w stosunkach pracy – tym samym przedsiębiorstwa zostały bezpośrednio zobowiązane do poszanowania zasady równego traktowania w stosunkach przedumownych i stosunkach pracy, których są stroną. Bardziej szczegółowe środki przewidziano w ustawie o przeciwdziałaniu dyskryminacji, w której ustanowiono zakaz dyskryminacji w stosunkach pracy i podobnych stosunkach prawnych ze względu na płeć, religię lub przekonania, rasę, narodowość lub pochodzenie etniczne, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, stan cywilny i sytuację rodzinną, kolor skóry, język, przekonania polityczne lub innego rodzaju przekonania, pochodzenie narodowe lub społeczne, status majątkowy, płeć społeczno-kulturową lub innego rodzaju status lub ze względu na fakt zgłoszenia podejrzenia popełnienia przestępstwa lub innego rodzaju zachowania naruszającego zasady współżycia społecznego.

Zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie i higienie pracy przedsiębiorstwa muszą sprawować nadzór nad budynkami, drogami, maszynami i wyposażeniem technicznym oraz zapewnić bezpieczne warunki, procesy i organizację pracy itp., aby zagwarantować pracownikom bezpieczeństwo i higienę pracy.

Zgodnie z konstytucją Republiki Słowackiej nikogo nie można skierować do przymusowej pracy ani do przymusowej służby.

Przestępstwa wiążące się z poważnym naruszeniem praw człowieka, na przykład przestępstwa przeciwko wolności (takie jak handel ludźmi, ograniczenie wolności osobistej lub ograniczenie swobody zamieszkania), a także przestępstwa stwarzające zagrożenie dla społeczeństwa i przestępstwa przeciwko środowisku (takie jak nielegalne składowanie odpadów, nielegalne zrzuty zanieczyszczeń, naruszenie przepisów w zakresie ochrony zasobów wodnych i powietrza czy nielegalne wytwarzanie i stosowanie substancji zubożających warstwę ozonową) sklasyfikowano w kodeksie karnym jako przestępstwa popełnione z zamiarem popełnienia czynu zabronionego, zagrożone karą do pięciu lat pozbawienia wolności. Odpowiedzialność karną z tytułu popełnienia tego rodzaju przestępstw ponoszą sprawcy, którymi mogą być osoby fizyczne, zgodnie z kodeksem karnym, lub osoby prawne, zgodnie z ustawą o odpowiedzialności karnej osób prawnych i kodeksem karnym.

Z powyższego wynika, że w przypadkach rażącego łamania praw człowieka, w tym w przypadku przestępstw przeciwko środowisku i poważnego wyzysku pracowników, zastosowanie mają przepisy szczególne regulujące wymiar kary, która zgodnie z kodeksem karnym będzie wyższa w przypadku przestępstwa niż w przypadku wykroczenia.

3. Jestem ofiarą naruszenia praw człowieka wynikającego z działalności europejskiej korporacji transnarodowej, które miało miejsce poza Unią Europejską. Czy mam dostęp do wymiaru sprawiedliwości w tym kraju, jeżeli nie jestem obywatelem UE lub nie mieszkam w UE? Na jakich warunkach mogę wysuwać roszczenia w związku z naruszeniem moich praw? Gdzie mogę znaleźć dodatkowe informacje?

W przypadku sporu na gruncie prawa międzynarodowego należy ustalić, który sąd jest właściwy do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, a także wskazać prawo, w świetle którego zostaną zbadane okoliczności sprawy. Ustawa o międzynarodowym prawie prywatnym i procesowym, której celem jest określenie systemu prawnego regulującego stosunki cywilne, gospodarcze, rodzinne, pracownicze i inne podobne stosunki z elementem obcym, zawiera część dotyczącą międzynarodowego prawa procesowego, w której wskazano przypadki, w których jurysdykcję mają sądy słowackie, przypadki, w których sądom słowackim przysługuje jurysdykcja wyłączna, oraz przypadki, w których strony sporu dysponują swobodą uznania i mogą zdecydować się na wytoczenie powództwa przed sąd słowacki. Należy podkreślić, że sądy słowackie zawsze przestrzegają słowackich przepisów prawa procesowego, a jeżeli słowacki organ sądowy nie zdoła ustalić treści prawa obcego w rozsądnym terminie lub jeżeli ustalenie treści prawa obcego jest trudne lub niemożliwe, zastosowanie ma prawo słowackie.

W sytuacji, której dotyczy pytanie, zastosowanie mają zazwyczaj wyłącznie przepisy słowackiej ustawy o międzynarodowym prawie prywatnym i procesowym dotyczące wyboru sądu właściwego w drodze porozumienia, tj. obydwie strony sporu wyrażają zgodę na to, aby ich spór został rozpoznany przez sądy słowackie. Jeżeli jednak postanowienia umowy prorogacyjnej byłyby korzystne wyłącznie dla jednej ze stron, prawo strony do wniesienia sporu do innego sądu zostaje zachowane. W sprawach związanych z umowami o pracę, umowami ubezpieczenia i umowami konsumenckimi klauzule prorogacyjne pozostają ważne wyłącznie w przypadku, gdy nie wykluczają właściwości sądów państwa miejsca zamieszkania powoda lub gdy zostały zawarte po zaistnieniu sporu.

Dodatkowych informacji udzielają:

[Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Biznesu i Praw Człowieka \(Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva\)](#)

[Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Słowackiej](#)

4. Czy rzecznicy praw człowieka, organy ds. równości lub krajowe instytucje praw człowieka pomagają ofiarom naruszeń praw człowieka dokonywanych przez europejskie korporacje transnarodowe poza Unią Europejską? Czy organy te mogą zbadać moją sprawę, jeżeli nie jestem obywatelem UE lub nie mieszkam w UE? Czy w tym kraju są inne służby (takie jak inspektorat ochrony środowiska lub inspekcja pracy), które mogą zbadać moją sprawę? Gdzie mogę znaleźć informacje o moich prawach?

W konstytucji Republiki Słowackiej ustanowiono instytucję [Rzecznika Praw Obywatelskich](#). Słowackiego Rzecznika Praw Obywatelskich powołuje Rada Narodowa Republiki Słowackiej. Osoby fizyczne i prawne mogą zwrócić się do rzecznika, jeżeli mają poczucie, że ich prawa podstawowe lub wolności zostały naruszone wskutek działania, decyzji lub zaniechania organu publicznego. Oznacza to, że osoba, która nie zamieszkuje w Słowacji lub której prawa i wolności nie zostały naruszone przez słowackie organy publiczne, może zwrócić się do słowackiego rzecznika o poradę, ale rzecznik nie będzie dysponował kompetencjami prawnymi do rozstrzygnięcia spornej kwestii ani do podjęcia działań w sprawie.

W Słowacji funkcję krajowej instytucji ds. ochrony praw człowieka oraz krajowego organu ds. równego traktowania pełni [Słowackie Krajowe Centrum Praw Człowieka](#) (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva). Głównym zadaniem centrum jest dbanie o poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, w tym zasady równego traktowania, w Republice Słowackiej. Centrum prowadzi szeroko zakrojoną działalność w celu realizowania powierzonej mu misji i świadczy różnego rodzaju usługi w obszarze ochrony i propagowania praw człowieka, prowadząc jednocześnie ścisłą współpracę z międzynarodowymi instytucjami i organizacjami praw człowieka. We wrześniu 2018 r. Słowackie Krajowe Centrum Praw Człowieka ustanowiło Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Biznesu i Praw Człowieka. Zgodnie z przepisami regulującymi działalność i funkcjonowanie jego podmiotu założycielskiego punkt kontaktowy udziela m.in. porad prawnych w zakresie dyskryminacji w miejscu pracy (w tym zapewnia nieodpłatne zastępstwo procesowe w postępowaniach sądowych) oraz informacji na temat jak najszerzej ochrony praw człowieka i podstawowych wolności – począwszy od kwestii związanych z równouprawnieniem płci, aż po kwestie związane z ochroną środowiska, ale wyłącznie na terytorium Słowacji (zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, które stanowią, że sądem powszechnym właściwym dla osoby fizycznej jest sąd właściwy dla miejsca jej zamieszkania, a także zgodnie z przepisami ustawy o międzynarodowym prawie prywatnym i procesowym).

W obszarze ochrony środowiska w Słowacji funkcjonuje Słowacki Inspektorat Środowiska (Slovenská inšpekcia životného prostredia), za pośrednictwem którego Ministerstwo Środowiska sprawuje nadzór państwowy i nakłada sankcje na osoby fizyczne, przedsiębiorstwa i inne osoby prawne zgodnie z ustawą o ochronie przyrody i krajobrazu. Zakres właściwości inspektoratu obejmuje terytorium Republiki Słowackiej, dlatego też do przypadków naruszenia przepisów tej ustawy musiałyby dojść na terytorium Republiki Słowackiej.

W ustawie o inspekcji pracy oraz o pracy nielegalnej i nielegalnym zatrudnieniu uregulowano kwestie związane z przeprowadzaniem inspekcji pracy na terytorium Republiki Słowackiej, co oznacza, że do naruszenia przepisów

tej ustawy musiałyby dojść na terytorium Republiki Słowackiej.

Z powyższego wynika, że osoba, która ma poczucie, że doszło do naruszenia jej podstawowych praw i wolności, ale która nie jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej i nie ma miejsca zamieszkania na terytorium Unii Europejskiej, nie może dochodzić skutecznej ochrony prawnej od organów krajowych odpowiedzialnych za ochronę praw podstawowych i wolności w Republice Słowackiej.

5. Czy w tym kraju nakłada się na europejskie korporacje transnarodowe obowiązek ustanowienia mechanizmów rozpatrywania skarg lub zapewnienia usług mediacji w sprawach naruszeń wynikających z ich działalności gospodarczej? Czy obowiązek ten ma również zastosowanie do naruszeń, które miały miejsce poza Unią Europejską? Kto odpowiada za monitorowanie takich działań w tym kraju? Czy są dostępne oficjalne raporty zawierające informacje o funkcjonowaniu tych systemów?

W Republice Słowackiej nie nakłada się na europejskie korporacje transnarodowe obowiązku ustanowienia mechanizmów rozpatrywania skarg, ponieważ zgodnie z ustawą o skargach (Zákon o sťažnostiach) obowiązek ten spoczywa wyłącznie na organach państwowych, jednostkach samorządu terytorialnego oraz innych organach Republiki Słowackiej. Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej Republika Słowacka jest zobowiązana do wdrażania prawodawstwa europejskiego.

Przedsiębiorstwa wielonarodowe działające w Słowacji mogą skontaktować się z Krajowym Punktem Kontaktowym ds. Biznesu i Praw Człowieka, który oferuje szkolenia, konsultacje i porady prawne w tej dziedzinie.

Mediacja jest dobrowolną procedurą służącą zmniejszeniu liczby sporów rozpoznawanych przez sądy. W Słowacji mediację prowadzi się zgodnie z przepisami ustawy o mediacji. W ustawie tej przewidziano możliwość pozasądowego rozstrzygnięcia sporów na gruncie prawa cywilnego i prawa rodzinnego, sporów dotyczących zobowiązań gospodarczych i stosunków pracy, a także sporów transgranicznych wynikających z podobnych stosunków prawnych między podmiotami mającymi miejsce stałego zamieszkania lub zwykłego pobytu w państwie członkowskim Unii Europejskiej. Zgodnie z kodeksem postępowania cywilnego sąd powinien zawsze dążyć do polubownego rozstrzygnięcia sporu. Sąd może skierować strony do mediacji, ale nie może im nakazać wzięcia udziału w mediacji. Mediacja wymaga dobrowolnej zgody i aktywnego udziału stron postępowania.

6. Czy mam szczególne prawa, jeżeli jestem bezbronną ofiarą i chcę dochodzić roszczeń z tytułu naruszeń praw człowieka w kontekście biznesu? Czy przysługuje mi prawo pomocy, a jeżeli tak, to na jakich warunkach? Jakie koszty zostaną pokryte w ramach prawa pomocy? Czy prawo pomocy przysługuje mi na takich samych warunkach, jeżeli nie jestem obywatelem UE i nie mieszkam w UE?

Słowacka ustawa o ofiarach przestępstw zawiera następującą definicję pojęcia „ofiara”: najbardziej bezbronne ofiary (dzieci, osoby powyżej 75. roku życia, osoby niepełnosprawne, ofiary handlu ludźmi, przestępczości zorganizowanej, jednego z przestępstw przeciwko godności ludzkiej, jednego z przestępstw terrorystycznych, ofiary przestępstw z użyciem przemocy lub groźby użycia przemocy ze względu na płeć, orientację seksualną, narodowość, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub przekonania, ofiary innych przestępstw uznane za narażone na wyższe ryzyko ponownej wiktymizacji na podstawie indywidualnej oceny ofiary i jej cech osobistych, związku ze sprawcą lub zależności od sprawcy oraz rodzaju lub charakteru przestępstwa i okoliczności, w których doszło do jego popełnienia) na potrzeby postępowań prowadzonych zgodnie z prawem słowackim.

Organy ścigania (prokuratura i policja), sądy oraz podmioty udzielające ofiarom wsparcia mają obowiązek poinformować ofiary o przysługujących im prawach w prosty i zrozumiały sposób, ze szczególnym uwzględnieniem trudności w komunikowaniu się i rozumieniu otrzymywanych informacji wynikających z

określonych rodzajów niepełnosprawności, poziomu znajomości języka lub ograniczonej zdolności ofiary do przedstawienia swojego stanowiska. W postępowaniu karnym ofiara ma status składającego zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, pokrzywdzonego lub świadka, a jej prawa i obowiązki związane z określonym statusem wynikają z kodeksu postępowania karnego. Organy ścigania, sądy oraz podmioty udzielające ofiarom wsparcia przeprowadzają indywidualną ocenę, uwzględniając powagę przestępstwa popełnionego na szkodę ofiary, aby ustalić, czy ofiarę należy uznać za najbardziej bezbroną w celu zapobieżenia jej ponownej wiktyimizacji.

Ofiarom udziela się pomocy prawnej w formie informacji prawnych oraz usług zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym i cywilnym oraz przy dochodzeniu odszkodowania. Centrum Pomocy Prawnej (Centrum právnej pomoci) udziela pomocy prawnej ofiarom w zakresie i na warunkach określonych w ustawie o pomocy prawnej dla osób znajdujących się w niedostatku. Centrum Pomocy Prawnej udziela pomocy prawnej wszystkim osobom fizycznym w przypadku sporów krajowych, zaś w przypadku sporów transgranicznych – wyłącznie osobom fizycznym mającym miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu na terytorium państwa członkowskiego. Na warunkach określonych w umowie międzynarodowej, którą Republika Słowacka jest związana, lub na podstawie wzajemności stwierdzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Słowackiej pomocy prawnej na potrzeby postępowania przed sądem Republiki Słowackiej udziela się również obywatelom państwa będącego stroną umowy międzynarodowej lub osobom mającym miejsce zamieszkania na terytorium takiego państwa, lub osobom, w przypadku których przedmiot postępowania przed sądem Republiki Słowackiej jest bezpośrednio związany z ich wcześniejszym miejscem zwykłego pobytu na terytorium Republiki Słowackiej. Reprezentacja przez adwokata (lub radcę prawnego) zgodnie z przepisami ustawy o adwokaturze i ustawy handlowej nie jest wyłączona z zakresu takiej pomocy.

Osoby znajdujące się w niedostatku [uzyskujące dochód niższy niż 1,4-krotność minimum socjalnego (w Słowacji) lub pobierające zasiłki dla osób znajdujących się w niedostatku (w Słowacji)] są uprawnione do otrzymania nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej przez Centrum Pomocy Prawnej, o ile spór nie jest oczywiście bezpodstawny i o ile wartość przedmiotu sporu przekracza wysokość ustawowego minimalnego wynagrodzenia.

Wnioskodawca jest uprawniony do pomocy prawnej udzielanej przez Centrum Pomocy Prawnej w wysokości 20% kosztów zastępstwa procesowego, jeżeli spełnia jednocześnie następujące trzy warunki: dochód wnioskodawcy przekracza 1,4-krotność minimum socjalnego (w Słowacji), a jednocześnie nie przekracza 1,6-krotności tej kwoty, przy czym wnioskodawca nie jest w stanie uzyskać dostępu do usług prawnych ze względu na niedysponowanie wystarczającymi środkami, spór nie jest oczywiście bezpodstawny, a wartość przedmiotu sporu przekracza wysokość ustawowego minimalnego wynagrodzenia. Przed udzieleniem pomocy prawnej centrum każdorazowo ocenia, czy dany wnioskodawca spełnia powyższe warunki.

W pozostałych przypadkach ofiara pokrywa koszty związane z usługami świadczonymi przez adwokata (lub radcę prawnego) z własnych środków.

Sygnaliści stanowią grupę osób podlegającą szczególnej ochronie. W ustawie o ochronie sygnalistów uregulowano warunki udzielania ochrony osobom pozostającym w stosunku pracy, które zgłaszają podejrzenie popełnienia przestępstwa lub innego rodzaju zachowania naruszające zasady współżycia społecznego, określono prawa i obowiązki osób zgłaszających zachowania naruszające zasady współżycia społecznego, a także ustanowiono Urząd ds. Ochrony Sygnalistów (Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti) oraz określono jego status i kompetencje.

Sygnaliści mogą zwrócić się o objęcie ochroną, w przypadku gdy zgłaszane przez nich zachowanie naruszające zasady współżycia społecznego stanowi przestępstwo lub w toku postępowania karnego. Wniosek o objęcie taką ochroną składa się do prokuratora. Jeżeli wniosek o objęcie sygnalisty ochroną wniesiono do innego organu publicznego, organ taki przekazuje go niezwłocznie prokuratorowi. Jeżeli prokurator stwierdzi, że sygnalista, który wystąpił o objęcie ochroną, dokonał zgłoszenia spełniającego odpowiednie warunki, niezwłocznie obejmuje go taką ochroną. Sygnalistów obejmuje się szczególną ochroną, aby nie dopuścić do ich wiktyimizacji przez sprawcę za pomocą gróźb, zastraszania, przymusu lub nadużywania uprawnień czy też działań odwetowych lub innych działań naruszających integralność cielesną lub psychiczną ofiary.

Jeżeli ofiara zgłasza, że dopuszczono się wobec niej dyskryminacji, obejmuje się ją ochroną przewidzianą w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu dyskryminacji, zgodnie z którymi stosowanie nieuzasadnionych sankcji wobec zgłaszającego również uznaje się za formę dyskryminacji. W sprawach dotyczących dyskryminacji Słowackie Krajowe Centrum Praw Człowieka udziela porad prawnych, a także może reprezentować ofiarę w

postępowaniu przed sądem.

Narodowość ofiary nie ma w tym przypadku znaczenia, ale ochrona może zostać przyznana wyłącznie ofiarom przebywającym na terytorium Republiki Słowackiej.

■ Ostatnia aktualizacja: 27/02/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.